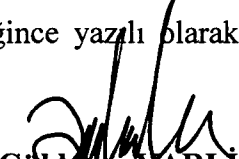

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın *Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat İŞIKHAN* tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İktüzük 'ün 96'ıncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. 11.08.2025

Günderen VARLI

Van Milletvekili

Yıllardır var olan ama son dönemlerde sosyal medyada yayımlanan video ve açıklamalar, Türkiye genelinde marketlerde çalışan yüz binlerce emekçinin, düşük ücret, uzun ve esnek çalışma saatleri, dinlenme hakkının ihlali, psikolojik baskı ve iş güvencesizliği gibi ciddi sorunlarla karşı karşıya kaldığını ortaya koymuştur. Türkiye genelinde faaliyet gösteren zincir marketlerde ciddi boyutlara ulaşan emek sömürüsü ve çalışma hakkı ihlalleri artarak devam etmektedir. Yaşanan bu ihlaller sadece zincir marketlerde değil her kentin yerelde bulunan ayrı market kollarında da yaşanmaktadır. Özellikle yoksulluğun daha fazla olduğu Van gibi illerde asgari ücretin altında sayısız genç çalışmakta ve hak ihlallerine maruz kalmaktadır.

Türkiye'de market çalışanları; düşük ücret, uzun ve esnek mesai saatleri, oturma yasağı, görev tanımı dışında çalıştırılma, iş güvencesizliği, cinsiyet temelli ayrımcılık, sendikal hakların engellenmesi gibi pek çok sorunla mücadele etmek zorunda kalmaktadır. "Az personelle maksimum verim" anlayışı; işçilerin iş yükünü artırmakta, fiziksel ve ruhsal sağlıklarını tehlikeye atmaktadır. Sigorta girişi yapılmadan çalıştırılan binlerce kişi sigorta hakkıyla beraber birden fazla haktan mahrum kalmaktadır.

Alandan bize aktarılanlar, yapılan gözlemler, sosyal medyada yer alan ve çalışanların doğrudan aktardığı bilgiler, bu sorunların yapısal olduğunu, zincir ve yerel marketlerin büyük bölümünde sistematik şekilde yaşandığını ortaya koymaktadır. İş yerinde kamera ile sürekli gözetim, sözlü tehdit, bayram ve kampanya dönemlerinde izinlerin iptali, yeterli personel olmaması nedeniyle yemek molası dahi verilememesi ya da az verilmesi, çalışanların yaşam standardını yok saymakta ve sosyal sorunların yaşamasına neden olmaktadır. Birçok işçinin oturma izni

olmadan saatlerce ayakta çalıştığı, hatta yorgunluktan yere yığıldığı belirtilmektedir. Yerelde bulunan marketlerde bu sorunların katlandığı ve yaşam haklarını yok sayan uygulamaların ve maaş ücretleri olduğu ayrıca belirtilmektedir.

Çalışanların sendikal örgütlenme girişimleri ise doğrudan ya da dolaylı yöntemlerle engellenmektedir. Uluslararası çalışma normlarının açıkça ihlal edildiği bu çalışma ortamlarında, kamu denetiminin yetersiz kaldığı yönünde kamuoyunda ciddi bir olgu oluşmuştur.

Bu bağlamda:

1. Bakanlığınız, zincir marketler başta olmak üzere marketlerin çalışma koşullarını hangi sıklıkta ve hangi denetim yöntemleriyle incelemektedir?
2. Son beş yıl içinde zincir marketler başta olmak üzere yerelde bulunan marketlerde de gerçekleştirilen işçi sağlığı ve iş güvenliği denetimlerinin sayısı kaçtır? Bu denetimler hangi il, ilçe ve şubelerde, hangi zincir marketlerde yapılmıştır? Denetim sonuçları nelerdir?
3. Bakanlığın araştırma ve denetimlerine göre son 5 yılda sigortasız çalışanı tespit edilen market ve sigortasız çalıştırılan kişi sayısı kaçtır? kurumların kaçına yasal işlem uygulanmıştır?
4. Van ilinde denetimi yapılan market sayısı kaçtır, bunların isimleri nelerdir? Bu denetimler ne kadar süreyle tekrarlanmaktadır?
5. Son 5 yılda Van'da markette çalıştığı esnada iş kazası yaşayan ya da çalışma koşullarından dolayı hastanelik olan kişi sayısı kaçtır?
6. Yetersiz personelle çalışan, uzun süreli mesai yapan ve aynı anda birden fazla sorumluluğu üstlenen işçilere yönelik herhangi bir sınırlama ya da düzenleme planlanmakta mıdır? İş tanımı dışında çalıştırılmaya ilişkin Bakanlığınızın yürüttüğü denetim veya mevzuat çalışması var mıdır?
7. Zincir marketlerin yanında illerde bulunan yerel marketlerde haftalık yasal çalışma sürelerinin aşılması, mola haklarının fiilen kullanılmaması gibi uygulamalara dair Bakanlığınıza ulaşan şikâyet sayısı kaçtır? Bu şikâyetler üzerine hangi idari ve hukuki işlemler devreye konulmuştur?
8. Market çalışanlarına yönelik mobbing, sözlü tehdit, kamera ile izleme ve özellikle kadın çalışanlara yönelik ayrımcılık iddialarına ilişkin Bakanlığınız tarafından başlatılmış inceleme veya soruşturma bulunmakta mıdır?

9. Son beş yılda marketlerde farklı gerekçelerle işten çıkarılan işçi sayısı kaçtır? Bu çıkışlar hangi gerekçelere ve hangi bölgelere yoğunlaşmaktadır?
10. Zincir marketlerde sendikal hakların kullanımını engelleyen uygulamalara ilişkin Bakanlığınıza yapılan başvuru sayısı kaçtır? Bu başvurular neticesinde işverenler hakkında hangi yaptırımlar uygulanmıştır? Yapılan herhangi bir yaptırım yok ise bunun gerekçeleri nelerdir?
11. Market çalışanlarının yoğun iş yükü nedeniyle yaşadığı tükenmişlik sendromu, varis gibi sağlık sorunlarına yönelik olarak Bakanlığınızın yürüttüğü özel bir izleme ya da iyileştirme programı var mıdır? Bakanlığın herhangi bir programı yok ise bunun gerekçesi nedir?
12. Zincir marketlerde emek sömürsünü önlemek, güvenceli ve insan onuruna yakışır çalışma koşullarını sağlamak amacıyla Bakanlığınızın kısa, orta ve uzun vadeli çalışmaları ve hedefleri var mıdır? Varsa bu hedefler nelerdir? Herhangi bir hedef yok ise bunun gerekçesi nedir?